

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- חג המצות
- ספרות העומר וחג
- המצוות
- ענינים בש"ס ובהלכה
- ומצוות שב"ק
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- חנוכה
- ימי המורים
- הגדה של פסח
- בעניני מצוות התמידות
- שבמקדש
- חכמה ומוסר
- ישרו השירים
- שבת קודש
- מידת הבטחון
- שמע בעונה
- ענינים בש"ס ובהלכה
- ומצוות שב"ק
- בראשית ח"א - מאמרי
- מבוא בראשית-נח
- בראשית ח"ב - נח
- נח-תולדות
- בראשית ח"ג - ויצא-ויחי
- שמות ח"א - שמות-בשלה
- שמות ח"ב - מאמרי מבוא
- יתרו-משפטים
- שמות ח"ג - תרומה-פקודי

ניתן להשיג: mechonbenmelech@gmail.com
באר"צ ניתן להשיג: salea@yefenotbooks.com | Warehouse: 8482450220

פרשת וזאת הברכה
שבת חוה"מ סוכות - שמוח"ת
גליון מס' 75

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת וזאת הברכה

כשיהיה לעם, ורק בסיום הברכות כתיב - 'כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם איש אשר כברכתו ברך אותם' (מט,כח). כי הברכה היא רק תוצאה מהוודעה זו. [ויש מפרשים ש'ויברך אותם' הוא דבר נוסף על מה ש'דבר להם', כלומר שגם ברך את כל אחד ולא כתבה התורה מה היא הברכה. ונתבאר במקומו ראה 'בן מלך-פרשת ויחי']. אבל משה רבינו בא לכתחילה לברך אותם, כלומר להוסיף ברכה על הדבר המסויים שיש לכל אחד מהשבטים, ולכן כתוב מלכתחילה 'וזאת הברכה אשר ברך משה'.

והטעם פשוט, כי הקובע הוא האב ולכן יעקב אבינו הוא שקבע

וזאת הברכה אשר ברך משה... יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר. וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזרו מצריו תהיה וגו' (לג, ו-כט)

הנה גם יעקב אבינו כבר ברך את שבטי ישראל, ואיתא בחז"ל שברכות של משה הינם המשך לברכותיו של יעקב. - וזאת אשר דבר להם אביהם, זאת אין כתיב כאן אלא וזאת, אמר עתיד אדם כיוצא בי לברך אתכם, וממקום שפסקתי הוא מברך אתכם שנאמר 'וזאת אשר דבר להם', וכיון שעמד משה פתח להם 'וזאת הברכה' מהיכן שפסק להם אביהם (לקו"ש פרשת ויחי רמז קסא).

ונראה שהם שני סוגי ברכות, כי ברכות יעקב היו לקבוע מה יהיה עתידו של כל אחד מהם במעמדו בעם ישראל, יהודה מלך, יששכר עוסק בתורה, זבולון עוסק בפרקמטיא, דן ידין עמו, וכן כולם. שכן כאב המייסד את המשפחה, הוא זה שהציב את מעמדו ותפקידו המסויים של כל אחד ואחד בעתיד האומה.

וגם זה נחשב ברכה, שהרי כל היעודים הללו הם מעלות, וברך אותם שייקבלו כל אחד את מעלתו המיוחדת לו, ולא הקדים לדבריו שבא לברך אותם, כי יעקר דברו היה לקבוע את מקומו של כל אחד בעם ישראל.

לעומת זאת משה רבינו לא קבע עליהם מה שהם יהיו, אלא ברכם שיצליחו וישגשגו בתפקיד המסויים והיעוד שכבר קבע יעקב לכל אחד מהם. וזה כוונת חז"ל שברכת משה באה כהמשך לברכותיו של יעקב, שיעקב קבע לכל אחד מה יהיה עניינו ותחומו ומשה ברכו שיצליח בכך.

ולכן ביעקב כתיב בהקדמת הברכות 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם' כי בא להודיעם מה שיקרא אותם באחרית הימים, כלומר

בגליון

פרשת וזאת הברכה

ביאורי פסוקים ..... עמוד 1

בעניינא דיומא

הנענועים ההקפות והחבטות ..... עמוד 6

שמיני עצרת ..... עמוד 9

פרנס השבוע

סוכות תש"פ

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבדים מחשובי אברקי קהילתינו מתומכי מכונינו

הרב **יוסף** ב"ר **יום טוב רונין** שליט"א
לרגל מלאות י"ב חודש להסתלקותו
של רבינו הגדול בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

לע"נ הרה"ג רבי **יוסף משה** ב"ר **שמעון** זצ"ל
נלב"ע י"ח תשרי תשנ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

הרה"ג רבי **חיים שטרן** שליט"א
ראש כולל ומגדולי המחנכים בקהילתינו
לע"נ הרה"ג רבי **יוסף** ב"ר **יום טוב ליפמן** זצ"ל
נלב"ע ט"ו תשרי תשע"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד להם ולמשפחתם להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנה

להנצחות ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל-054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל-052-7616048

דבר המכון

בואו של החג זמן שמחנתו עלינו לטובה מעלה לפנינו באופן טבעי את דמותו של רבינו זצ"ל, שכמו בכל עניין בעבודת ה' היה מנחה אותנו לאור הדרכתו ואורחותיו הבהירים, ומכוון את תובנות הדעת ואת רגשי הלב אל מקומם הנכון, כך היו הדברים גם בחייו, שבכל עניין של מצוה ועבודת ה', כל תפילה, שבת קודש, הנחת תפילין ועטיפת ציצית, היינו שומעים את קולו מהדהד במרחבי המוח ומשבר את אזונינו, מה עניינה של מצוה זו, וכיצד היא הגישה הנכונה לקיומה, מה אנו מקיימים מתוך רגש פנייה אל ה', ומה אנו מקיימים מתוך רגשי שמחה ותודה לשמו יתברך.

פי כמה וכמה נוגעים הדברים אל מועדי ה' ומצוותיהם, אשר בהם כל אחד מבקש לדעת את אשר מוטל עליו, ואז כל אחד ואחד נחה עליו רוחו של רבינו כיצד הוא עומד ומדריך אותו, מה היא הסוכה ומה הוא חג האסיף, וכיצד משתלבים שניהם כאחד. כבכל שנה ניצב ספר 'בן מלך חג הסוכות' בהישג יד, להתבונן שוב ולהבין במדויק כיצד לקיים את מצוות החג. מצוות נטילת ד' מינים, עומק כוונתם ורגשי הקודש המתלווים אליהם, שמחת בית השואבה, מצוות שמחת החג. מלבד שימושם כמדריך מעשי לקיום המצוות, רבים בוחרים ללמוד בהם עבור עצם התענוג העילאי לעיין בספרי בן מלך, בשל העומק העיוני והרעיוני, והדרך בהם מתיישבים מקראות וסוגיות בש"ס ומפרשים, והכל מתוך בהירות איתנה אליהם הם מביאים את הקורא והלומד בהם.

כל זה אמור בשנים עברו כאשר ידענו שהמעייין מפכה בעוז ברחוב מנחת יצחק, ואינו מחוסרים אלא קירוב מקום, אולם בשנה הזאת חסרנו את כל אלה, אשרי עין ראתה שמחת בית השואבה. עם שואבת רוח הקדש רוח נדיבה. הלא למשמע אוזן דאבה נפשנו. ולא נותרו בידינו אלא ד' אמות של ספרי בן מלך, אשר הם מכניסים אותנו למחיצתו ואווירתו המרוממת ומלאה שמחת החג בדרכו של רבינו זצ"ל.

ביומו השני של החג ימלאו י"ב חודש להסתלקותו של רבינו זצ"ל, ימי האבל יתמו, אבל החסרון רק ילך ויגבר, זאת נחמתנו כי הותיר בידינו ירושה גדולה הלא היא סידרת ספרי בן מלך, אלה שכבר הודפסו, ואלה שעדיין עומדים בתורם ומצפים להדפסתם.

ובעז"ה ממש בימים אלה הגנו מתבשרים, כי גם עתה הולכים ונשלמים שני ספרים לקראת יומא דהילולא, עליהם עמלו במקביל עורכי המכון במחצית השנה האחרונה, כאשר ההלם מהאבל הגדול הופנה להתגברות יתירה בעבודת המכון. הספר האחד כבר יצא לאור לקראת החג, הלא הוא כרך 'בן מלך על התורה ויקרא חלק א' מהדורת ערנטל' לכבוד ידידנו הרב יוחנן ערנטל שליט"א אשר תרם את הוצאות ההדפסה. בבתי הכנסת של קהילתנו הקדושה יחולקו עותקים מהספרים, למען תהיה האפשרות לבני הקהילה לעיין בהם, ובימים אחרי החג יופץ בעז"ה לכל המנויים. ומיד אחרי 'במדבר חלק א' אשר נכנס לדפוס ויצא לציבור לקראת יום היארצייט הראשון ביום ט"ו מרחשוון. באירוע הגדול שיתקיים כמתוכנן לרגל היא"צ, יחולקו הספרים לחברי המכון והמנויים.

בברכת חג שמח ושנה פורייה לנו ולכל חברי הקהילה ולכל ישראל.

ספרים
למועדי השנה
•
סדרת ספרים
ביאורים ופירושים
על חמשה חומשי תורה
•
שיעורים
על הש"ס
•
ספרי
הגות ומחשבה
•
ביאורי סידור
•
ספרי
אמונה ומסורת
•
מאמר
תורה ודעת
•
אגונים
תורה ודעת

הנצחת תורמים

ק"ו בן מלך

03-3077354

חגיגות מכון

שיעורים 24 שעות ביממה

עמדות השעה בבית הכנסת

לימודי מינוח רבינו

מחלקים לפי נושאים

בכל ההחלטות

רכישת ספרי בן מלך

בנושאי המסורת ברחוב העולם

טלפון התנועה 054-8422488

כתובת אוהב ישראל 1/9

ביתר עילית

עמודה נומריה לפי סעיף 46

חגיגות הא"ת

mechonbenmelech@gmail.com

לבניו מה יהיה מקומם בעם ישראל. אבל אחר כך בימי משה כבר היו קבועים בסגנונם המיוחד, אלא שבירך את כל אחד שיצליח במה שהוא עוסק, בדבר שנקבע עליו.

ואכן כך הוא סגנון ברכתו של משה אצל כל השבטים, שאין מזכיר את מעמדו המיוחד של כל אחד, כי בזה סמך על מה שאמר יעקב. אולם שבט לוי גם מגדיר את תפקידו המיוחד - וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידך וגו' יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל שימו קטורה באפך וכליל על מזבחתך (לג,ח).

והטעם, משום שתפקידו המיוחד של שבט לוי לא יועד לו מתחילה ולא נקבע על ידי יעקב, שהרי אם לא חטאו ישראל היו הבכורים עוסקים בעבודה. ורק אחר החטא זכו שבט לוי מחמת מעשיהם הטובים להיבחר לתפקיד זה. ולכן משה רבינו בטרם שבא לברכם להצליח בתפקידים המיוחד הוצרך תחילה להגדיר את מהות תפקידם והיינו 'תומיך ואוריך לאיש חסידך'. וגם נימק את טעם הדברים - 'אשר נסיתו במסה תריבהו על מי מריבה. האומר לאביו ולאמו לא ראיתי ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו'. שהם נאספו אל ה' ועל כן זכו להיות נבחרים לאורים ותומים ולהורות משפט ליעקב.

ואחר שהגדיר את תפקידם הוסיף עליהם ברכה, שיצליחו בתפקידם זה - כמו שברך את שאר השבטים - 'ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה'.

* * *

וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב על פי ה'. ויקבורו אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה. ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו, לא כהתה עינו ולא נס לחה (לד, ה-י)

נראה שמה שכתבה התורה כאן 'לא כהתה עינו ולא נס ליחו'. נכתב דווקא כאן בקשר למיתתו, ולכן נכלל בפסוק אחד עם סיפור מיתתו. ושונה משאר המעלות שנכתבו בפרשה זו על משה לרגל סיום פרשת חיי.

כלומר שכתוב זה בא לבאר מהות מיתתו של משה, אשר שונה היתה ממיתתו של כל אדם. שכן המיתה אצל כל אדם נובעת מזה שכוחות הגוף הולכים ונחלשים, עד שאין בגוף כח להחזיק את נשמת החיים בקרבו, ומתוך כך מסתלקת הנפש מן הגוף ושבה אל מקומה.

וכפי שמתואר הדברים באר היטב בסוף קהלת - ביום שיוענו ושומר הבית והתעוותו אנשי החיל ובטלו הטוחנות כי מעטו וחשכו הרואות בארבות. וגו'. וישוב העפר על הארץ כשהיה, והרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה (קהלת יב). ובגמרא (שבת קנב). מבוארים כל פרטי הפסוקים על מה הם מכוונים, 'הטוחנות אלו שיינים' 'הרואות אלו עיניים', ומתואר כאן כיצד נהרס הגוף שלב אחר שלב וגם אחר המיתה ממשך ההרס עד שהגוף מתפרד לחלוטין ונאבד כל צורתו עד לשלב הסופי של 'ישוב העפר על הארץ כשהיה, והרוח תשוב אל האלוקים'.

והיינו משום שמיתתו של האדם נובעת מן החטא, ועל כן הוא חוזר לעפר, וכמו שנאמר לאדם הראשון אחר שחטא בעץ הדעת - עד שובך אל האדמה כי ממנה לוקחת, כי עפר אתה ואל עפר תשוב (בראשית ג, יט).

שהרי בריאת האדם נעשה עפר מן האדמה אלא שניתן בו נשמת חיים - וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה (בראשית ב, ז).

ומשום כך כאשר נגזרה על האדם מיתה, אזי בבוא עתו כל חלקיו חוזרים לצורתם הראשונית נעדרת החיים. וגם בטרם ששב כל הגוף להיות עפר, כבר מתחיל הוא לאבד את כוחו להיות כלי לנשמה. וזהו רק כאשר ישנם חטאים הפוגמים במעלתו של הגוף, כי אז הוא מתחיל לאבד את חיוניותו כמו שנאמר באדם הראשון אל עפר תשוב. ומכך נובע כל שלבי הזקנה שמתוארים בקהלת, וכללות הגדרתם היא 'כהתה עינו' ו'נס לחו'. וזו צורת מיתתו של אדם בדרך הטבע, שגופו מאבד את הכוחות וכל חושיו וגידיו מתרופפים עד שנחלש לגמרי שכבר אין יכול לתת קיום לנשמת החיים והיא פורחת ממנו.

אולם מי שמילא תפקידו בשלימות הגמורה כמו משה רבינו ע"ה, וגופו קדוש בלא כל שמץ פגם, אזי אין הגוף נחלש במאומה 'לא כהתה עינו ולא נס ליחו' ונשאר בריא ורענן במלוא אוננו ותעצמות עוזו. ומצב זה בא להגדיר מהות מיתתו של משה שאין היא כשאר בני אדם שאופן מיתתם הוא משום שאין הגוף יכול להוות עוד משכן לנשמה. אלא מיתת משה היה במהותה שונה לגמרי, שהרי גופו הטהור לא נחלש ולא נתעמעם כלל ולא איבד את כוחו להחזיק את נשמת החיים, אלא שבבוא עתו היה צורת מיתתו להפריש הנפש מן הגוף ולהעלותה למקום יותר נעלה. והוא הבחינה של מיתת נשיקה, כלומר דביקות בהקב"ה.

ובמדרש איתא - באותה שעה קרא הקב"ה לנשמה מתוך גופו, אמר לה בתי מאה ועשרים שנה קצבתך היותך בגופו של משה, עכשיו הגיע קצך לצאת צאי אל תאחרי, אמרה לפניו רבונו של עולם יודעת אני שאתה אלוה-ה כל הרוחות וכל הנפשות נפש החיים והמתים מסוריך בידך ואתה בראתני ואתה יצרתני ואתה נתתני בגופו של משה מאה ועשרים שנה, ועכשיו יש גוף טהור בעולם יותר מגופו של משה שלא נראה בו רוח סרוחה מעולם ולא רמה ותולעה, לכן אני אוהבת אותו ואיני רוצה לצאת ממנו, אמר לה הקב"ה נשמה צאי אל תאחרי ואני מעלה אותך לשמי השמים העליונים ואני מושיבך תחת כסא כבודי אצל כרוכים ושרפים וגדודים, אמרה לפניו מושיבך מאצל שכינתך ממרום ירדו שני מלאכים עזה ועזאל וחמדו בנות ארצות והשחיתו דרכם על הארץ עד שתלית אותם בין הארץ לרקיע, אבל בן עמרים מיום שנגלית אליו בסנה וכו', בבקשה ממך תניחני בגופו של משה, באותה שעה נשקו הקב"ה ונטל נשמתו בנשיקת פה (דבר יא, ט).

הרי מבואר במדרש שאופן פרידת הנשמה ממשה היתה שניתן לה מעלה יתירה לקבוע משכנה בין העליונים, אלא שנשמתו לא חפצה לצאת מגופו של משה, שהיה נעלה ממלאכים ושרפים, עד שנשקו הקב"ה ונטל נשמתו בנשיקה, כלומר שרק אצל הקב"ה בעצמו היה מקום נעלה יותר מגופו של משה. וכאשר ניתן לה מקומה אצל הקב"ה בעצמו זו מיתת נשיקה. והיינו כאמור שגופו לא נחלש כי לא היה בו כל חטא, ובשעה שהגיעה שעתו למות היה האופן היחיד לכך על ידי שתילקח נשמתו למקום יותר נעלה, ורק אצל הקב"ה בעצמו הוא המקום היותר נעלה מגופו של משה.

וברש"י לא כהתה עינו - אף משמת. ומקורו בספרי, והדברים מתבארים היטב לפי האמור, כלומר שגופו היה כל כך מזוכך וטהור,

שלא היה נצרך שהנפש תתן לו חיות בכדי שלא יחזור לעפר, אלא מעצמו היה יכול להתקיים בלי שתכהה עינו ולא ינוס ליחו, ודרגה זו לא נמצאה כי אם במשה.

* * *

ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה (לד, 1)

בפרשה זו מתארת התורה את קבורת משה כדבר נסתר ונעלם מעין כל, ונראה שסתימת הכתוב "ולא ידע איש את קבורתו" - אינה מוסבת רק על מקום קברו שאינו ידוע, אלא על כל מעשה הקבורה נאמר כן, שלא ראה איש כיצד נקבר, ומתוך כך לא ידע איש את מקום הקבורה, שעקבותיה לא נודעו. וכמו שתרגם יונתן - "ולא חכים בר נש ית קבורתיה". כלומר כל פרשת קבורתו של משה, על כל פרטיה - הן דרך הקבורה והן מקום הקבורה - תעלומה אחת היא, ואיש לא ידע פתרונה.

וטעם הדבר אחד הוא, כי איש אלוקים - אינו מת כמיתת כל אדם. כדרך שנאמר בחנוך (בראשית ה, כד) - ויתהלך חנוך את האלוקים ואיננו כי לקח אותו אלוקים, וכן אתה מוצא באליהו (מלכים ב - ב, יא) - והנה רכב אש וסוסי אש ויפרדו בין שניהם ויעל אליהו בסערה השמים". כי המוות הוא קללת הגוף הגשמי שהוא בשר ודם, ועליו נאמר - "עפר אתה ואל עפר תשוב". אך איש אלוקים, שנתעלה מכל אדם בהתפשטות הגשמיות והפך כולו למדרגת "חלק אלוה-ממעל", מידה אחרת יש בו, ומבחינה זו אף גופו אינו מת מיתה טבעית, אלא מסתלק מן העולם באורח על-טבעי, ועולה השמימה לחיי נצח.

ולכן גם מיתת משה איש האלוקים - היתה מיתה פלאית למעלה מן הטבע, שלא ראה איש במותו ולא ידע איש את קבורתו, ובמשנה (אבות פ"ה מ"ו) אמרו - עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות וכו' ויש אומרים אף קבורתו של משה. [ועיין בפירושו רבינו יונה שהסמיק לזה את הכתוב - "ולא ידע איש את קבורתו"]. כלומר שגם קברו של משה הוא ענין על-טבעי, העומד מחוץ לסדרי הבריאה, בין הנבראים בערב שבת בין השמשות. יתירה מזו אף מצינו בגמרא (סוטה יג) ויש אומרים לא מת משה, כתיב הכא וימת שם, וכתיב התם ויהי שם עם ה' - מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש. כלומר על אף שנאמרה בו מיתה, הרי שעל כל פנים לא היתה זו מיתה במובנים פשוטים, ומבחינה מסוימת עדיין נחשב משה חי וקיים.

אמנם יש להבין במה שונה בחינת משה מבחינת חנוך ואליהו, כי לעומת חנוך ואליהו שלא הזכירה בהם מיתה כלל, הרי שצורת הסתלקותו של משה היתה בכל זאת בבחינת מיתה. ודבר זה פלא הוא, כי מעלת משה אדון הנביאים, הלא היתה במדרגה שאיש לא השיגה מעולם, וכפי שהעידה תורה בסמוך - "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים", ועליו נאמר (במדבר יב, ח) - "פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות ותמונת ה' יביט". ומדוע אפוא לא היתה הסתלקותו ע"י עליה השמימה, כדוגמת חנוך ואליהו.

ונראה לבאר בעומקם של דברים, כי מידת משה רבינו אכן מובדלת ומיוחדת ממידת חנוך ואליהו; מידת חנוך ואליהו היתה התפשטות הגשמיות באופן מוחלט, עד שהעלו את כל ישותם לבחינת מלאכי אלוקים, ולכן הועלו השמימה בדרך מופת ופלא כמבואר. אך משה רבינו, מאחר שהיה מופקד על הנהגת ישראל, לא היתה מידתו

בהתפשטות מוחלטת, שכן מחובתו היסודית של המנהיג לרדת אל העם ולהתחבר למדרגת הכלל, כדי שיוכל להנהיגם כיאות, לדעת את לבבם ולהאיר את דרכם. וללמדנו על בחינה מיוחדת זו אמרו חז"ל (דברים רבה יא, ד) - מהו איש האלוקים, א"ר אבין מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה האלוקים. אכן מדרגה זו היא המעולה מן הכל, ולא מצאנוה אלא במשה רבינו, אשר ברוחב דעתו וגודל השגתו, היה בכוחו לאחו בשני העולמות כאחד בלא פירוד, כי על אף היותו "איש אלוקים" בדרגה שאין למעלה הימנה, לא היה הדבר ממעט מכוחו האיתן בעולם המעשה והחומר, ומעלתו הגדולה לא מנעה מאתו את יכולת הנהגת העם, והבנת צרכיהם האנושיים. והבן.

ומתוך בחינה מיוחדת זו - מחציו ולמטה איש, מחציו ולמעלה האלוקים - אכן היתה הסתלקותו של משה דומה למיתה, אולם לא כמות כל האדם, אלא כמיתת איש אלוקים, בפלא ובהעלם שלא כדרך הטבע, ואיש לא ידע את קבורתו לעולם.

* * *

ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו, וישמעו אליו בני ישראל ויעשו, כאשר צוה ה' את משה (לד, ט)

הכתוב מדגיש שכוחו של יהושע שהיה מלא רוח חכמה להנהיג את ישראל, הכל בא ממה שמסך משה את ידיו עליו. וכן מבואר בפרשת פינחס שאמר הקב"ה למשה 'קח לך את יהושע בן נון - וסמכת את ידך עליו. - ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל' (במדבר כז, יח). והדבר צריך ביאור מדוע לא קיבל את כח ההנהגה מתוך השפעה ישירה מאת ה'. וכמו שבחר ה' במשה רבינו להנהיג את ישראל והעניק לו כוחות הנהגה שמיימים, כך גם יהושע ימלא אותו ה' רוח חכמה ודעת אלוקים.

והנה יש להבחין בכמה מקומות בתורה, שמשם חרד מאד על הנהגתו של יהושע וחזר והזהיר אותו בתחילת פרשת וילך על הנהגתו. וכמו כן מזהיר את ישראל בכמה מקומות שם ובסוף פרשת דברים, ומדגיש לפנייהם כי יהושע הוא זה שיעבור לפנייהם. וכן בפרשת ואתחנן כאשר כתוב שם מה שאמר הקב"ה למשה שלא יעבור את הירדן, מדגיש לו הקב"ה שיהושע הוא זה שיעבור לפני ישראל.

ונראה בביאור הדברים, כי לפי הראוי וכפי שהיה מיועד מתחילתו של דברים, היה זה תפקידו של משה להכניס את ישראל לארץ, והמתחיל במצוה להוציא אותם ממצרים הוא שהיה צריך לגמור את המצוה ולהכניסם לארץ. וזה עומק הענין במה דאיתא בגמרא - אמר רב אדא ברבי חנינא אלמלא לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד שערכה של ארץ ישראל הוא (נדריים כב). משום שלפי האמת כיבוש הארץ והנחלתה לעם ישראל הוא המשך פעולתו של משה, ואם לא היתה הגזירה על משה היה נכנס לארץ, בוודאי היה כל סיפור הכיבוש והחלוקה חלק מתורת משה.

אולם לאחר שנגזרה גזירה שלא יכנס משה לארץ, נתמנה יהושע לתפקיד זה להכניסם לארץ, אולם תפקידו זה של יהושע ניתן לו בתור ממלא מקום ומשלים תפקידו של משה. כי כל המעשה הגדול של הכניסה לארץ עם כל הניסים והמלחמות, היה לאמיתו של דבר מתפקידו המיועד של משה. ולכן נבחר יהושע לכך בהיותו תלמידו

בגמרא - תניא וימת שם משה עבד ה' אפשר משה (מת) [חי] וכתב וימת שם משה, אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע דברי רבי יהודה, ואמרי לה רבי נחמיה, אמר לו רבי שמעון אפשר ס"ת חסר אות אחת, וכתבי לקוח את ספר התורה הזה, אלא עד כאן הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב, מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע, כמו שנאמר להלן, ויאמר להם ברוך, מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו (בבא בתרא טו).

[בקושיית הגמרא נאמרו שני גירסאות 'אפשר משה מת' או 'אפשר משה חי' ושניהם אמת, כי התמיהה כאן היא ממנ"פ, דאם הוא מת היאך יכול לכתוב, ואם הוא חי היאך כתב דבר שעדיין לא אירע, והנה לפי המ"ד שיהושע כתב הרי התירוץ הוא שאכן היה מת, אלא שיהושע כתבו. ולפי המ"ד שמשוה כתב מפי הקב"ה, הרי אף דכתיב וימת, עדיין היה חי.]

וטעם הדבר שנוקקה התורה לקושי זה, כי מצד אחד כל דברי ימי משה צריכים להיות כתובים בתורה, כולל מיתתו. אולם מאידך התורה כולה צריכה להיות נכתבת על ידי משה, שהיא תורת משה. ולכן ס"ל לחד מ"ד שמשוה כתבו מפי הקב"ה בדמע, כי כן מוכרח הדבר למרות שהוא דבר קשה שיכתוב על שם העתיד. אולם למ"ד שיהושע כתבו, צריך ביאור דאם כן לכאורה היה ראוי לכתוב מיתת משה בתחילת ספר יהושע. אכן הביאור בזה הוא שמה שיהושע כתבו הוא בתור נציגו והעומד במקומו של משה. וכמו שנתבאר לעיל, והרי זה כאילו כתבו משה בעצמו. ומשום שגם מיתת משה צריכה להיות כתובה בתורה, כאמור.

והנה כתיב (יהושע כד,כה) ויכרות יהושע ברית לעם ביום ההוא וישם לו חק ומשפט בשכם. ויכתוב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלוקים ויקח אבן גדולה ויקימה שם תחת האלה אשר במקדש ה'.

וברש"י כתב - תרגם יונתן 'וכתב יהושע ית פתגמיא האלין ואצניענין בספר אורייתא דה'.' ופירש במצודות - רצה לומר, נתנה במקום שמונח בה התורה. במקדש ה' - היא שכם, ולשעתו קראו מקדש, לפי שהיה שם הארון.

ובמלבי"ם פירש - כתב דברים האלה עם כלל ספרו (כמו שאמרו 'יהושע כתב ספרו') וחברו עם ספר תורת אלוקים להיות מכלל כתבי הקודש.

הרי שפשוט הכתוב קאי על ספר יהושע שכתבו יהושע וצירפו וכללו עם תורת משה, אם במה שהניחו והצניעו יחד עם ספר התורה, ואם בעצם הדבר שהחשיבו להיות מכלל כתבי הקודש.

והדברים מבוארים היטב ומאירים שבעתיים לפי האמור לעיל, שכל מהות הנהגתו של יהושע היתה המשך והשלמה להנהגתו של משה, לא רק כמנהיג שמחליף אותו ובא אחריו בהנהגת העם, אלא כשלוחו האישי ותלמידו שממשיך את הנהגת משה בעצמו. ולכן גם ספרו הוא מצורף לספר תורת האלוקים. וכמו שאמרו חז"ל שהובא לעיל - אמר רב אדא ברבי חנינא אלמלא לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד שערכה של ארץ ישראל הוא (נדרים כב).

ומשרתו של משה. וכן פותח הפסוק הראשון ביהושע - ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' אל יהושע בן נון משרת משה לאמר. הרי שתוארו בתחילת דבר ה' אליו הוא 'משרת משה', שעל כן נחשב הוא ממשיכו של משה רבינו וי"ד אריכתא' שלו. ורק הוא יכול היה להשלים את מה שמשוה היה צריך לעשות.

ונראה שאם משה היה משלים תפקידו ופעולתו, אזי כשהיה מגיע עתו לא היה רואה צורך לבקש מאת ה' שימנה מנהיג אחר תחתיו, שהרי וודאי לא יטוש ה' את עמו ולא יניחם כצאן אשר אין להם רועה. אמנם כאן שונה היה הדבר מכל החלפת הנהגה, שאין זה ככל מנהיג שמתמנה אחר שנשלם תקופת המנהיג הראשון, שהשני מנהיג את העם בזכות עצמו. אבל כאן מאחר שמשוה רבינו עדיין לא סיים את אשר התחיל בו, אזי מן הראוי שהוא עצמו ישלים את תפקידו, ואם אי אפשר על ידי עצמו לכה"פ יהיה זה על ידי שלוחו שהוא כמותו, ונעתר לו הקב"ה שיהושע הוא יהיה זה שימלא מקומו וישלים את ההכנסה לארץ.

ולכן נצטוו משה לצוות עליו ולחזקו ולאמצו - וצו את יהושע וחזקהו ואמצהו כי הוא יעבור לפני העם הזה והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה (דברים ד,כח). וכן עשה כדכתיב - ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותם לתת להם ואתה תנחילה אותם (י,א,ב). ויצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם (לא,כג). וכל זה בכדי שכל הצלחתו ומנהיגותו של יהושע יהא נמשך מכוחו של משה. כי הוא בעצם פעל את פעולת משה, והיינו 'כי סמך משה את ידיו עליו'.

ואכן בספר יהושע בולט הדבר כי על כל ענין מצויין 'כאשר צוה משה עבד ה'.' 'כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע, לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה' (יהושע יא,טו). שכן בכל דבר פעל בשליחותו ובמטרה לבצע את עניינו ותפקידו של משה.

ומצינו כמה השוואות בין הנהגתו של משה להנהגתו של יהושע. במשה כתיב - וימת שם משה עבד ה' (דברים לד,ה). וכן כתיב ביהושע - וימת יהושע בן נון עבד ה' (יהושע כד,כט).

וכן כל ימי יהושע שרר בישראל אופי ההנהגה של משה רבינו, ושמעו בקולו ולא חטאו וכדכתיב - ויעבוד ישראל את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר הארכו ימים אחרי יהושע (יהושע כד,לא, שופטים ב,ז). ועיין ברש"י על הפסוק - אחרי מותי כי השחת תשחיתון (דברים לא,כט). והרי כל ימות יהושע לא השחיתו שנאמר ויעבדו ישראל את ה' כל ימי יהושע, מכאן שתלמידו של אדם חביב עליו כגופו כל זמן שיהושע חי היה נראה למשה כאילו הוא חי.

והדברים מבוארים היטב לפי האמור, שכן כל מהות הנהגתו של יהושע היתה המשך ההנהגה של משה רבינו, שהשלים שליחותו ופעל מכוחו עד שישבו כל ישראל איש בנחלתו.

* * *

ויהושע בן נון מלא רוח חכמה וגו' וישמעו אליו בני ישראל ויעשו, כאשר צוה ה' את משה (לד, ט)

הנענועים והקפות והחבטות

הנענועים - תוספת שמחה

להשמיע קולם, שזהו השיר והרינון של העצים, שכן הוא משמעות ריהוט לשון הפסוק שהעצים ירננו (סימן תרנא סעי' ח').

ההקפות עניינם שמחה

וכמו כן ההקפות, עניינם שמחה, ושלימות במצוה⁴, שהרי הנטילה עצמה היא לשמחה, וכאשר מקיפים עמהם בעת נטילתם הרי עושה בנטילתם עוד סממן של שמחה, כענין מחולות שמקיפים ומסובבים את המזבח.

וכן מוכח מהאי דינא המובא בשו"ע - מי שיארע לו אבל בחג אינו מקיף וכו' (ס' תרס סעי' ב' בהג"ה). וביאר במ"ב בשם הגר"א - דכתיב ושמחתם לפני ד' אלוקיכם שבעת ימים והוא בשעת הקפה (ס"ק ט') ומקורו בב"ח עיי"ש. וכן איתא בלבוש - וביום השביעי מקיפין ז' פעמים, זכר שהיה סובבים את המזבח בלולב וערבה ז' פעמים, משום שמחת החג שנקרא זמן שמחה, על כן אנו מקיפין את המגדל והספר תורה עליו במקום מזבח גם כן משום שמחה ז' פעמים (ס' תרס סעי' ב').

כלומר שכשם שהנענועים הם הרחבה והידור בנטילה, שלימות בלקיחה של שמחה על ידי הנענועים. כך גם ההקפות הם עוד תוספת שלימות והידור בנטילת הלולב ומיניו, שאף מקיפים וסובבים עמהם במחולות של שמחה. וגם הם שירי מצוה, ולכן אומרים גם בעת ההקפות 'הושע נא' כעין שמענועין בעת אמירת 'אנא ה' הושיעה נא, ויבואר להלן.

החבטות משום שמחה יתירה

וכמו כן מנהג נביאים של החבטות יסוד עניינם שמחה יתירה⁵, וכן כתב הלבוש - נוהגין להקיף ביום זה וכו' ואחר שהקיפו עמה וגמרו ההושענות נוהגין לחבט אותה על הקרקע או על הכלי פעמים או שלש. וכל המנהגים הללו שעושים בחג הם משום שמחה דכתיב ושמחת בחגך, כמו שעשו בו שמחת בית השואבה כמוזכר בגמרא, לומר שלא נהיה כפוי טובה ונשכח, ונשמח לפניו יתברך על ריבוי

על גוף המצוה של נטילת לולב ומיניו, נוסף הידור ושיירי מצוה של נענועים. ועוד נוסף הקפות שהיו מקיפין עם הלולב סביב למזבח, והאידיא מקיפין בבית הכנסת זכר למקדש. ועוד נוסף מצות ערבה שבמקדש, ומנהג נביאים של חבטת ערבה¹.

וענין הנענועים כבר נתבאר, שהוא שלימות במעשה המצוה של נטילת לולב, דכיון שהנטילה עצמה תוכנה הוא הבעת שמחה לפני ה', ושמחתם לפני ה' אלוקיכם, הרי מענין המצוה הוא לנענע, כי כך הוא דרך סדר לקיחה לשמחה שמנענעים בה בעת הלקיחה. שכאשר מנענעים בהם, הוא ריבוי הלילול ותוספת שמחה², וזה הידור ושלימות במצות הלקיחה.

וכך כתב המאירי - קבלה היתה בידם שאף בתוך ההלל היו מנענעין להתעוררות שמחה (חידושי המאירי סוכה לז): ובהמשך - שלא דיו בהושטה לבד אלא שצריך בכל הושטה נענוע ההוצים להוסיף בהערה ובשמחה וכו'. ובפרס הגדול לתלמידי רש"י - ונענע רבינו שלמה לאחר שהולין וכו' וטעמו משום שמחה רקדו כאילים היינו נענוע³.

וזה לשון הלבוש - חז"ל אמרו שצריכין לנענע ואסמכוה אקרא דכתיב אז ירננו עצי היער וגו' והניענוע הוא הרינון, הלכך ינענע מיד בשעת הברכה וכן בשעת קריאת ההלל שהוא השיר והשבח להקב"ה על ניסיו ונפלאותיו אשר עשה עמנו וכו', והניענוע הוא וכו' לכל רוח ורוח מד' רוחות העולם וכן למעלה ולמטה וכו', כדי להודות ולרנן למי שארבע הרוחות ומעלה ומטה הם שלו וכו', וקרא הכי פירוש, אז ירננו ישראל ושמחו בעצי היער וכו', וקאי הרינון על ישראל ולא על העצים, אבל נוהגין לנענע שדרה ועלין (כססוס) כיון דילפינן הנענוע מהאי קרא דאז ירננו, נראה ממנו שצריך לנענע שדרה ועלין כדי

1. וברמב"ם פ"ז ה"כ משמע שהיה חבטת ערבה במקדש, אמנם בספר העיטור (הל' לולב) כתב שחיבט ערבה לא היה במקדש אלא בגבולין. וכן כתב בספר שפת-אמת (תענית כח:).

2. ועיין בהגהות הגר"פ פערלא על הרס"ג במילואים סימן ה' שמחדש דבמקדש שנטילת לולב שבו למדים מהא דכתיב 'ושמחתם לפני ה' אלוקיכם', שם הנענועים הוא עיקר המצוה, והם מעכבים בנטילה.

3. ועיין גליוני הש"ס לר' יוסף ענגיל (סוכה לז): שכתב על דברי ספר הפרדס - מוכח דהחיוב משום שמחה דשייך לנטילה דגם גוף הנטילה שמחה וכדלקמן מג. ושמחתם וגו'.

4. ועיין בשו"ע (סימן תרס סעי' ב) שכתב דגם מי שאין לו לולב מקיף, והרמ"א חולק. ויתכן דפליגי בגדר ההקפה, אם הוא תוספת שמחה בלקיחת הלולב עצמה, שעם לקיחת הלולב גם סובב ומקיף. או שהוא שמחה בפני עצמה של הקפה וסיבוב, שמצדדים אל מצות נטילת לולב, שהיא גם מצות שמחה. ועיין בחיי אדם (כלל קמח אות יא) - אם לא ברך קודם הנטילה מברך אחר כך שגם הנענועים הן מן המצוה, והקפה צריך עיין, דאינו אלא זכר למקדש. משמע שהסתפק בהני הקפות זכר למקדש, אם הם הידור בגוף המצוה וממילא יכול לברך שעדיין עסוק במצות הנטילה, או הם דבר נוסף, ואין הם חלק ממצות הנטילה.

5. ומצינו בחז"ל שנהגו מנהגי שמחה יתירה בהושענא רבה, דאמרו במשנה - מיד תינוקות שומטין את לולביהן ואוכלין אתרוגיהן. וברש"י - שכן נהגו מחמת שמחה. ועי' בד"מ ס' תרסד שהביא ממהר"ל - ונהגו לכבות הנרות עם ההושענות לשמחה.

שפעת הטובה שהשפיע לנו, שבירך את השנה שעברה בתבואת הארץ ובפירות הארץ ובפירות האילן, וכן נתפלל לפניו שיהיה כן לשנה הבאה או יותר טוב ממנו (לבוש החור סימן תרסד סעי' ג).

וכך אומרים בנוסח ההושענות להושענא רבה - אנה און זין תאבי ישעך, בערבי נחל לשעשעך.

ועיין רמב"ם - אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהם, בחג הסוכות היתה במקדש יום שמחה יתירה שנאמר ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים (הל' לולב פ"ח ה"ב). וזה גם הטעם שהיו מרבים בכל מיני שמחה עם ארבעת המינים הללו, דבהו כתיב האי קרא ד'ושמחתם'.

והיכן היו מנענעין

במשנה - והיכן היו מנענעין, בהודו לה' תחילה וסוף ובאנא ה' הושיעה נא דברי בית הלל, ובית שמאי אומרים אף באנא ה' הצליחה נא וכו' (סוכה לז).

ובתוס' - וטעמא דבית הלל, אע"פ שאין אנא ה' הושיעה נא תחלת הפרק ולא סוף הפרק, מנענעים משום דכתיב (דה"א טז) אז ירננו עצי היער מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ וכתיב בתריה הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו וכתיב נמי בתריה ואמרו הושיענו אלהי ישענו, והיינו 'ירננו' מנענעים את הלולב ומשבחין בהודו ובאנא ה' הושיעה נא.

וצריך להבין מה טעם הסברא בזה, לנענע דווקא בהודו ובאנא. ועוד יש להבין, במאי פליגי בית שמאי ובית הלל, ומה שורש סברת המחלוקת.

אמנם כבר ביארנו בענין הנענעים, שהוא שלימות והידור במעשה המצוה של נטילת לולב, הדנטילה עצמה תוכנה הוא הבעת שמחה לפני ה', וכאשר מנענעים בהם, יש בזה ריבוי הילול ושמחה על ידי נענועים. והוא מה שאמרו בגמרא כאן, שהנענעים הם 'שיירי מצוה' והיינו הידור ושלימות במצוה, שמהדרים ומנענעים את המינים, שבזה יש תוספת שמחה בלולב.

והנה בכל עת אמירת ההלל, לוקחין את הלולב ומקיימין מצות הנטילה, שמכיון שההלל הוא תוכנה ומשמעותה של מצוה זו, לכן ראוי לצרף אמירת ההלל עם נטילת הלולב, שעניינה הוא הילול ושמחה לפני ה', כאשר נתבאר. אך כאשר מגיעים לאמירת המרכזית של ההלל, אזי מתעוררים לקיים את הנטילה ביתר שלימות, דהיינו לקיחה עם נענועים. ומשום כך בפסוק 'הודו לה' תחילה וסוף, שהם יעיקו ומרכזו של אמירת ההלל, מנענעים בעת אמירתו.

אמנם מה שמנענעין באנא ה', ביאר עפ"י דברי הגמרא שם - תנן התם שתי הלחם וכו' ומוליד ומביא ומעלה ומוריד, ואמר רבי יוחנן מוליד ומביא למי שהארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו (רש"י - מצוה זו אנו עושין לשמו, כן מאה בהנפתו), במעירבא מתנו הכי, אמר רבי חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי ברבי חנינא מוליד

ומביא כדי לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים, אמר רבי יוסי בר אבין ואיתימא רבי יוסי בר זבילא שיירי מצוה מעכבין את הפורענות, שהרי תנופה שיירי מצוה היא, ועוצרת רוחות וטללים רעים, ואמר רבא וכן בלולב.

הרי מבואר שבשכר הנענועים מביא הקב"ה ישועה, משום שהם שיירי מצוה. ונראה שזה הטעם שמנענעין באנא ה' הושיעה נא, מכיון שבשכר הנענועים מביא הקב"ה עלינו ישועה, לכן מנענעין בעת שמבקשים על הישועה, שמצות הנענועים חסייע לקבלת תפילתנו. וכן כתב בארחות חיים - כשהוא אומר אנא ה' הושיעה נא מנענע וכו' אבל אין מנענעו באנא ה' הצליחה נא וכו', וי"א טעם אחר מפני שהנענוע הוא לעצור רוחות ולגעור בשטן לפיכך צריך לנענע באנא ה' הושיעה נא (הל' לולב אות כג).

ובביאור הדבר ששיירי מצוה מעכבין את הפורענות, כתב רש"י שם - שיירי מצוה, מצוה שהיא שייריים, שאינה עיקר לעכב כפרה, אף על פי כן חשובה היא לעכב את הפורענות. ונראה הכוונה, דקיום המצוה עצמה ודאי יש בה יותר כח וסגולה שאינה רק מעכבת את הפורענות, אלא גם מביאה הצלחה וברכת ה' [נדאמרו על ארבעת המינים (תענית ב): שהם מרצין על המים. וכדכתיב - אם בחוקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו וגו']. אכן כל זה הוא רק בשכר קיום גוף המצוה, אבל 'שיירי מצוה', שהם רק הידור, ואין מעכב את קיום המצוה, אין להם את המעלה של מצוה שבכוחה לחדש ולהביא טובה, אך גם היא חשובה, וזכות קיומה די בה, כדי לעכב את הפורענות.

ביאור במחלוקת ב"ש וב"ה אם מנענעין גם ב'הצליחה נא'

ונראה דבזה פליגי בית שמאי ובית הלל, דלביית הלל אין מנענעין אלא באנא ה' הושיעה נא, משום שהנענועים כחם הוא רק לעכב את הפורענות, והיינו להביא הצלה וישועה. אבל באנא ה' הצליחה נא אין מנענעין, שכן לא נאמר בסגולת הנענועים שבכחם להביא ולחדש הצלחה וברכה. ששיירי מצוה רק מעכבים את הפורענות.

אמנם בית שמאי פליגי על זה, וסביר דשיירי מצוה יש בכוחם גם להביא ברכה והצלחה, כמו גוף המצוה עצמה, ולכן מנענעין גם באנא ה' הצליחה נא. שגם זה הוא סגולתם של הנענועים, שמביאים גם הצלחה וברכה וגם ישועה ועיכוב הפורענות. והא דאמרו בגמרא 'שיירי מצוה מעכבין את הפורענות' הוא כשיטת בית הלל, שהלכה כמותם.

אמירת ההושענות בעת ההקפות והחבטות

ובדרך זה יש לברר נמי, במה שנהגו בעת שמקיפין עם הלולב שאומרים ומתחננים 'הושענא', משום שגם ההקפות הם כענין הנענועים כאשר נתבאר לעיל, שהם שיירי מצוה. ולכן אומרים בהקפות 'הושע נא', דאנן נקטינן כב"ה, ששיירי מצוה מביאין ישועה ומעכבין את הפורענות. [ולפי"ז פשוט שלבית שמאי יאמרו בהקפות, גם בקשות הצליחה נא.]

6. עיין בטושו"ע (סי' תרנב סעי' א') - ועיקר מצוותו בשעת ההלל. ועי' במ"ב שם (ס"ק ד) שכתב - כדי לנענע בהודו והושיעה נא. ותמוה, כי כוונת הטור ושו"ע הוא כפשוטו, ולא רק מחמת הנענועים, אלא שכל עיקר מצות נטילת לולב הוא לאחוז בו כל עת אמירת ההלל, וכמו שנתבאר, אלא שנוסף על זה שבעת אמירת הודו והושיעה גם ינענע כמבואר בפנים. ועי' בשו"ע (סי' תרמד סעי' א') אחר חזרת התפילה נוטלין הלולב ומברכין על נטילת לולב ושהחיינו וגומרים ההלל, ועי"ש בביאור הגר"א שכתב הטעם לברך לפני ההלל משום שעיקר מצוותו הוא בשעת ההלל. הרי מפורש להדיא שלקחתו בהלל אינו רק משום הנענועים אלא לקחתם כל שעת ההלל הוא עיקר מצוותו.

אכן בערבה, הרי ההקפה בערבה ונטילתה היא מנהג נביאים, אך כן הוא גוף המצוה כשלעצמה, ואינו רק שיירי מצוה. ומשום כך ב'הושענות' של נטילת ערבה מזכירים 'הושע נא והצליחה נא', כי המצוה עצמה גם ב"ה סברי שמביאה גם ישועה וגם הצלחה?.

*

אני והו הושיעא נא

במשנה - בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת ואומרים אנא ה' הושיע נא אנא ה' הצליחה נא רבי יהודה אומר אני והו הושיעה נא (סוכה מה).

וברש"י - אני והו - בנימטריא אנא ה', ועוד משבעים ושתים שמות הן, הנקובים בשלש מקראות הסמוכים בפרשת ויהי בשלח, ויסע וגו' ויבא בין מחנה ויט משה את ידו. ושלשתן בני שבעים ושתים אותיות, ומזה שם המפורש. אות ראשונה של פסוק ראשון, ואחרונה של אמצעי, וראשונה של אחרון, וכן בזה הסדר כולו. השם הראשון 'הו', ו"ו של ויסע, ה"א דכל הלילה, ו"ו דויט. ושם השלשים ושבע הוא 'אני'. אל"ף דמאחריהם, ונו"ן ראשון דהענן בחשבון של מפרע, ויו"ד דרוח קדים.

ובתוס' (ד"ה אני והו) מביא דברי רש"י וכתב - ועדיין צריך טעם לזה, למה נשתנו שני שמות הללו דאמרין להו טפי מאחרינן, משום דדרשינן באיכה רבתי, קרא דכתיב (יחזקאל א) 'ואני בתוך הגולה, וקרא דכתיב (ירמיה מ) 'הוא אסור בזיקים, כביכול הוא בעצמו, והיינו הושענא שישיע לעצמו.

ועוד הקשה בספר ערוך לנר ובעוד אחרונים על פירוש רש"י, שכתב ש'הו' הוא השם הראשון מע"ב שמות, ו'אני' הוא השם השלושים ושבע, א"כ אמאי מקדימין את המאוחר, לומר 'אני לפני 'הו'.

והענין כולו טעון ביאור, דלמה יאמרו כאן דבר שהוא גימטריא, וכן צריך להבין במאי פליגי רבנן ור' יהודה, ומה טעם וסברת פלוגתתם.

והנראה ככוונת דבריהם, שהמטרה בתפילה זו לפנות אל ה' באופן מיוחד ונעלה, ולכוון אליו בשם הגדול שהוא בן ע"ב שמות.

והביאור בזה, כי מצינו בחז"ל כמה שמות להקב"ה, נוסף על שמות הקודש המפורשים בתנ"ך - אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, שם בן ארבע אותיות, חכמים מוסרין אותו לתלמידיהן פעם אחת בשבוע וכו' תנו רבנן בראשונה שם בן שנים עשרה אותיות, היו מוסרין אותו לכל אדם, משרבו הפריצים היו מוסרים אותו לצנועים שבהנהגה וכו' אמר רב יהודה אמר רב, שם בן ארבעים ושתים אותיות, אין מוסרין אותו אלא למי שהוא צנוע ועניו וכו' (קידושין עא).

בשמות הקדושים רמוזים סדרי הנהגת ה' עם בריותיו

אכן השם הגדול שבכולם, הוא השם בן ע"ב שמות [לא רק ע"ב אותיות אלא ע"ב שמות], שהוא הרמוז בפסוקים אלו שבקריעת ים

סוף, ויסע, ויבא, ויט. וביאור הדבר, שבכל שמות הקודש, רמוזים סדרי הנהגת ה' מידותיו ודרכיו ומגוון הכוחות שבהם מנהיג את הבריאה. אולם בשם בן ע"ב שהוא השם הגדול שבכולם, מפורט הדבר ביותר, שהוא מורכב מריבוי שמות, שכל שם מורה על בחינת הנהגה מסויימת, וע"ב שמות הם ריבוי גווני התייחסותינו אליו. ואכן גילוי שם זה, היה דווקא בעת קריעת ים סוף, כאשר אז התגלה כבוד ה' והנהגתו באופן הגלוי ביותר בריבוי בחינותיו, כאשר שידד והיפך כל סדרי הטבע באופן הנשגב ביותר. ובפסוקים הנ"ל שמתארים גילוי נורא זה, בהם מרומז ונכתב השם הגדול בן ע"ב שמות.

ועתה בחג האסיף, כאשר כנסת ישראל חוגגת על ההשגחה המיוחדת של הקב"ה עלינו, ושמחים לפניו על כללות הטובה והשפע, שנותן לנו הקב"ה בדביקותינו עמו. ואנו מבקשים מאתו ית"ש שיוסיף עוד ויושיענו ויברכנו בכל הברכות, ובעת רצון זו כאשר כלל ישראל יושב בצילא דמהימנותא, אנו פונים ומכוונים אל השם הגדול והנשגב הזה, כלומר, שמכל ריבוי הבחינות יתעורר לברכינו ולהושיענו בשנה הבאה עלינו.

'אני והו' קיצור וסימן לשם ע"ב

אמנם אין זה מן הסדר הראוי, להזכיר שמות שאינם מסדר ונוסח האמירות והתפילות המסודרים והקבועים ליום זה. ומשום כך הנהיגו לדעת רבי יהודה לומר שני שמות הללו 'אני והו', שהמטרה בזה לכוון לכללות שם ע"ב. אך אומרים שני שמות אלו בלבד, 'אני והו', משום שהם דומים במבטאם ל'אנא ה', שאומרים כעין לשון הפסוק בנוסח סדר ההלל - 'אנא ה' הושיעה נא', לשון הדומה לו - 'אני והו' הושיעה נא'. ורש"י הוסיף בזה עוד ש'אנא ה' הוא גם בגימטריא 'אני והו', שזה עוד דמיון של 'אנא ה' ל'אני והו'. אך כל זה הוא רק טעם למה נבחרו דווקא שמות הללו מתוך הע"ב שמות. אך בעצם אמירת שני שמות אלו, מכוונים לפנות אל ה' בבחינת שם ע"ב, ששני שמות אלו הם קיצור וסימן לשם הגדול כולו. והטעם שמקדימים לומר שם 'אני לפני שם 'הו', שכך הוא דומה יותר ל'אנא ה'.

מחלוקת ר"י ורבנן בנתינת סימנים

אכן רבנן פליגי עליה דרבי יהודה, וסבירא להו שאין לומר 'אני והו', וטעמם משום דס"ל שאין די באמירת שני שמות אלו, שע"י זה יחשב כאילו אמר שם ע"ב כולו. ואולי בזה לשיטתייהו, דמצינו דפליגי רבי יהודה ורבנן בכהאי גוונא, שרבי יהודה מייחס ערך לענין של 'סימנים', שעל ידי אמירת סימנים יש בזה מעין אמירת הכלל. וכמו שמצינו בהגדה של פסח - רבי יהודה היה נותן בהם סימנים דצ"ך עד"ש באח"ב. כלומר דס"ל לר' יהודה שגם על ידי אמירת סימנים הוי כאילו אמרם במפורש ומקיים בזה מצות סיפור יציאת מצרים. ורבנן פליגי עליו בזה, וסבירא להו דאין לזה ערך כאמירת הדבר. וכמו כן מצינו במשנה כלפי מידות ושיעורי שתי הלחם, שר' יהודה נתן בהם סימנים - שתי הלחם ארכן שבעה וכו' ר' יהודה אומר שלא תטעה זד"ד יה"ז (מנחות צ). ובשיטה מקובצת שם - דרכו של ר' יהודה לתת סימן כמו דצ"ך עד"ש באח"ב.

7. וכמו כן מצינו בהקפות של שמחת תורה, שאומרים גם הושיעה נא וגם הצליחה נא בעת ההקפות. כי במנהג של שמחת התורה, ההקפות הם עצם גוף המצוה והשמחה, ואינם רק שיירי מצוה, ולכן בכוחם להביא גם ישועה וגם הצלחה.

8. וברמב"ם (הל' לולב פ"ז הכ"ג) גרס אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הושיעה נא, וכן היא גירסת הרבה מהראשונים. ומנהגינו שאומרים בהקפות רק הושע נא, הוא כגירסא זו.

אומר הדבר כולו. וכיון שבעת ההקפות אינו מן הסדר, לומר כל השם בן ע"ב, כנ"ל, לכן אין כל ענין גם בהזכרת חלק ממנו. אלא אומרים בהקפות אנה ה' הושיעה נא, שהוא מנוסח סדר ההלל.

וכן כאן הזכרת 'אני והו' שהם שני שמות מן הע"ב, ס"ל לר' יהודה שעל ידי אמירת כינוי זה, נחשב כאילו הזכיר כל השם הגדול. אבל רבנן ס"ל שאין תוקף באמירת סימנים, שע"י זה יחשב כאילו

שמיני עצרת

'ביום השמיני עצרת תהיה לכם'

חג הסוכות, הרי ראוי שיהיה בו כל מצוות החג, דמכיון שהוא תוספת והמשך לחג עצמו, נכון שיהיה בו מצוות סוכה ולולב.

עוד יש להבחין שאף שנקרא שמיני, כחלק מחטיבת ימי החג, אולם בפרשת המוספין בכל ימי החג כתוב בהם 'וביום השני' 'וביום השלישי' ב'וא' החיבור. ואילו בשמיני כתיב 'ביום השמיני' בלי ו', והדבר מורה שהוא יום עומד בפני עצמו, ואינו מצורף לימים הקודמים. ואם כל עניינו הוא כאסרו חג של סוכות אזי נכון לכתוב 'וביום השמיני'. עוד יש בזה דבר פלא, שבפרשת ראה אין נזכר כלל יום השמיני, אלא רק 'חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים'.

והנה זה וודאי שרעיון ותוכן יום זה הוא כ'אסרו חג', שהרי כך נתבאר בדברי חז"ל שהבאנו לעיל. אולם נראה שאין הכוונה בזה שהוא אסרו חג רק על חג הסוכות, אלא הוא אסרו חג על כל שלש הרגלים, שמאחר שחג הסוכות הוא הרגל האחרון בסדר שלש הרגלים שבא עם ישראל לפני ה' ליראות ולהשתחוות ולחגוג. על כן בסיום כל הרגלים קבעה תורה עוד יום כאסרו חג על כל הרגלים, שעתה הסתיימה סדר שלושת הרגלים. שהרי ניסן הוא ראש השנה לחדשי השנה, ופסח הוא ראש השנה לרגלים, וחג סוכות הוא האחרון לרגלים כדאימתא בגמרא (ר"ה ד.). ועל כן קבעה תורה לאחריו יום של אסרו חג על כל שלושת הרגלים שהם כחטיבה אחת, משום 'קשה עלי פרידתכם'.

עוד יתכן ששמיני עצרת הוא אסרו חג על כל המועדים של החדש השביעי, שמאחר שחודש זה מקודש במועדים, ראש השנה יום הכיפורים וסוכות, על כן בטרם שנפרדים מן הימים המקודשים שבחודש זה, מתחייבים לעשות אסרו חג, מהטעם הנ"ל.

'סוף כל המועדות'

ועוד יש לומר ששמיני עצרת הוא אסרו חג כללי על כלל מועדי ה' של כל השנה, דהיינו, פסח, שבועות, ר"ה, יו"ט, וסוכות. כי חג הסוכות הוא המועד האחרון בשנה לפי סדר החדשים שתחילתם בניסן. וכך הוא קצת משמעות המדרש - 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם' זהו שאמר הכתוב (ישעיה כו) 'ספת לגוי ה' וכו' אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רש"ע עליך ליתן לנו את המועדים ועלינו להיות מקריבים לפניך קרבנות כראוי נכבדת, נתת לנו ראשי חדשים ואנו מקריבים לפניך, שנאמר ובראשי חדשיכם בפסח הקרבנו לך, ראש השנה הקרבנו לך, יו"ט הקרבנו לך, וכן בחג, אפילו מועד אחד לא בטלנו, אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה עליך להוסיף לנו מועדות, ועלינו להיות מקריבים לפניך ומכבדין אותך 'ספת לגוי נכבדת רחוק כל קצוי ארץ', אמר להם הקב"ה חייכם איני מחזיר ימים טובים מכם' אלא אני מוסיף לכם מועדות שתשמחו בהם' שנאמר ביום השמיני עצרת (במדב"ר כא,ג).

בחמשה עשר יום לחודש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה'. ביום הראשון מקרא קודש כל מלאכת עבודה לא תעשו. שבעת ימים תקריבו אשה לה' ביום השמיני מקרא קודש יהיה לכם והקרבנים אשה לה' עצרת הוא כל מלאכת עבודה לא תעשו... אך בחמשה עשר יום לחודש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחוגו את חג ה' שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון (ויקרא כג). ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו (במדבר כט, לה).

יש לעיין מהו גדרו של יום שמיני עצרת, הדנה מחד עצם לשון הכתוב שקורא אותו שמיני, משמע שהוא חטיבה אחת עם חג הסוכות. וכן ממשמעות ההשוואה 'ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון', משמע שהם בסידרה אחת של פתיחת החג ונעילתו.

אכן מאידך חזינו ששמיני עצרת יש לו גדר בפני עצמו והוא שונה בדינו מחג הסוכות, שהרי אין בו לא מצות ישיבת בסוכה ולא מצות נטילת לולב. וכן שונה הוא בסדר הקרבנות, שבכל ימי חג הסוכות פרי המוספין פוחתים והולכים, מיום הראשון שמקריבים בו שלשה עשר פרים עד היום השביעי שבו מקריבים שבעה פרים, ואילו בשמיני עצרת קרבן המוסף אינו כלל בסדר זה, אלא מוספו פר אחד ואיל אחד ושבעה כבשים. הרי להדיא שהוא יום חג כשלעצמו ואינו חלק מחג הסוכות.

'שמיני עצרת כעין 'אסרו חג'

והנה אמרו חז"ל על שמיני עצרת שהוא כעין 'אסרו חג' - כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמנו להיפטר, אמר בני בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם (רש"י ויקרא כג, לו). ולכאורה הכוונה בזה שיום שמיני עצרת הוא כעין אסרו חג על חג הסוכות, ומה שקבעה תורה 'אסרו חג' על חג הסוכות ולא קבעה כן על חג המצות, יש לומר שהיינו מכיון שחג הסוכות הוא חג ה' הגדול, שבו מקריבים ריבוי קרבנות - שבעים פרים, על כן גזר הוא עוד יום של 'אסרו חג'.

ומשום שכל ענינו הוא רק 'אסרו חג', לכן אין תוקפו כמו עיצומו של חג, שהרי הוא יום נגרר אחר החג, ולכן אין קרבנותיו המשך לסדרי הקרבנות המרובים של פרי החג הפוחתים והולכים, אלא קרבנו יותר קטן, כיון שסיבת קדושתו היא פחותה בתוקפה. אך מאחר שהוא אסרו חג של חג הסוכות על כן הוא שייך ומקושר לחג זה, ויכול להיקרא שמיני שלו.

'שמיני עצרת 'אסרו חג' של כל ג' הרגלים

אכן נראה שאם כל עניינו של יום השמיני להיות 'אסרו חג' על

וכן כתב הר"ן בטעם קריאת פרשת וזאת הברכה בשמיני עצרת - לפי שהוא סוף כל המועדות, חותמין בברכת משה רבינו שבידך את ישראל (מגילה יא. בדפי הר"ף).

העצרת נובע מהקדושה שבמועד

ולפי כל האופנים האמורים מבואר בכך משום מה אינו מקושר לגמרי עם חג הסוכות, ואין בו את כל מצוות חג הסוכות. דמכיון שהוא כאסרו חג המשותף להרבה חגים, והרי אין מקום להטיל בו את כל המצוות של כל החגים, לכן יש בו רק את הדבר המשותף לכולם שהוא מקרא קודש. ועוד נראה עיקר טעמו של דבר, שהרי היום הזה נקבע כאסרו חג, וענין אסרו חג נובע מקדושת המועדים שבאנו לפני ה' לחגוג ולהיות עמו, וכמו שאמרו 'קשה עלי פרידתכם', ולא משום המצוות המסוימות שבכל מועד ומועד. ולכן הוא יום שכל עניינו מקרא קודש, והבן.

זה גם הטעם שהקרבנות בו הם פחותים במספרם, מאחר שהוא רק כאסרו חג, לכן אין תוקף חיובו כל כך כמו החגים, וכדביארנו לעיל.

והיינו מה שאמרו בגמרא (סוכה מח.) - שמיני רגל בפני עצמו [לענין פז"ר קש"ב - עיי"ש]. משום שישוד קביעותו הוא כמסיים ואסרו חג על כל הרגלים. ולכן אינו נטפל לגמרי לחג הסוכות.

יום השמיני משמש גם כ'עצרת' לחג הסוכות

אלא שעדיין צריך ביאור שהרי בכל זאת מצינו שנקרא 'יום השמיני', וזה מורה שהוא מתייחס לחג הסוכות, ואכן גם יש לו הלכות משותפות לחג הסוכות, שכלפיהם נחשב כיום טוב האחרון של סוכות, והיינו שמי שלא עלה לרגל או שלא הביא כל ימי החג עולות ראה ושלמי חגיגה, יכול להשלים בשמיני עצרת כדאייתא בגמרא (ר"ה ד.).

ונראה הטעם בזה, דהנה שביעי של פסח נקרא בתורה 'עצרת' (דברים טז, ח), ומשמעותו שהוא יום שבו נעצרים לקראת נעילת החג, וזו סיבת קביעת היום האחרון למקרא קודש. והטעם משום שבמועד הנמשך כמה ימים, היום האחרון בהיותו הנוגע והמסיים את החג, קבעה תורה לעשותו 'עצרת' ומקרא קודש. וכמו כן היום האחרון של חג הסוכות צריך מטעם זה לעשותו חג ומקרא קודש, ואכן אילו לא היתה התורה קובעת את שמיני עצרת כיום נוסף של קודש מצד אסרו חג של כל המועדים, הרי וודאי שהיה היום השביעי של סוכות נקבע בתורה כיום מקרא קודש וחג. אלא שמאחר שכבר קבעה תורה את היום השמיני ליום חג ומקרא קודש, על כן הוא משמש גם כ'עצרת' עבור סיום ונעילת חג הסוכות, ומצד זה יש בו תשלומין לחובות של חג הסוכות. שהרי קדושתו כאסרו חג היא בעקבות כל החגים כולל חג הסוכות, ולכן הוא יכול לשמש גם כעצרת פרטית לחג הסוכות הסמוך לו. והבן.

הושענא רבה כמסיים החג

[אמנם מכיון שבכל זאת הוא רגל בפני עצמו, ואין הוא מאוחד לגמרי עם חג הסוכות, על כן ביום השביעי של חג הסוכות נוהגים

בו יום טוב קצת. כדאייתא בשו"ע - ביום שביעי שהוא הושענא רבה נוהגים להרבות במזמורים כמו ב"ט (או"ח סימן תרסד סעיף א) והיינו מזמורי השמים מספרים וכו' שאומרים בשבת ויו"ט. וכן אומרים קדושת 'כתר' או 'נעריצ'ד' במוסף.

וכן עניינם של מצוות ערבה וההקפות וההושענות שהם תוספת והידור במצות נטילת לולב (עיי' מה שנתבאר לעיל בענין הנענועים ההקפות והחבטות). נתקנו ביום זה, משום שהוא היום האחרון והמסיים של חג הסוכות].

בטעם קריאת פרשת 'וזאת הברכה' בשמחת תורה

קריאת פרשה 'וזאת הברכה' בשמחת תורה יש לה שני סיבות, שכן גם לפני שהוקבע הסדר לסיים את התורה כל שנה, [וכפי שאכן היה בארץ ישראל שסיימו את התורה פעם בשלוש שנים, כדאייתא בגמרא (מגילה כט:)] גם אז היו קוראים בשמיני עצרת פרשת 'וזאת הברכה'. והיינו משום ששמיני עצרת הוא היום המסיים את כל שלושת הרגלים ואת כל המועדים. וכמו שכתב הר"ן - קורין וזאת הברכה, לפי שהוא סוף כל המועדות חותמין בברכת משה רבינו שבידך את ישראל (מגילה יא. בדפי הר"ף).

ואחר שתיקנו לסיים את התורה כל שנה ביום זה, נודמנו שני העניינים לפונדק אחד, וקוראים פרשת וזאת הברכה גם מצד שמיני עצרת, וגם מצד סיום התורה.

ונראה פשוט שכאשר קראו פרשת וזאת הברכה רק מצד 'שמיני עצרת', קראו עד סוף הברכה של משה רבינו דהיינו עד 'ואתה על במוותימו תדרוך'. אבל מויעל משה ואילך תיקנו לקרות רק לדין, שאנו קוראים את כל הפרשה מצד סיום התורה.

החילוק בהפטרות דשמחת תורה

ועיין תוספות (מגילה לא. ד"ה למחר) שכתבו על מה שאמרו בגמרא 'ומפטירין ויעמוד שלמה' - ויש מקומות שנהגו להפטר ב'ויהי אחרי מות משה', ושיבוש הוא, שהרי הש"ס אין אומר כן, ויש אומרים שרב האי גאון תיקן לומר ויהי אחרי מות משה, אבל אינן יודעין הסברא אמאי שינה מסדר הש"ס.

ולפי האמור הסברא בזה ברורה, כי מה דאייתא בש"ס היינו לפי מה שהיו קוראים וזאת הברכה מצד שמיני עצרת, ואם כן הרי לא סיימו הפרשה העוסקת במיתת משה, ולכן גם הפטירו מענין שמיני עצרת כמו שכתב הר"ן ש'ויעמוד שלמה' הוא תפילה על ישראל. והיינו מעין הפרשה שהקריאה עוסקת בברכה של עם ישראל. אולם לדין שאנו קוראים פרשת 'וזאת הברכה' גם מצד סיום התורה, ומשלימים את הפרשה כולה עם פסוקי 'ויעל משה' ו'ימת שם משה', על כן מפטירין מענין הפרשה 'ויהי אחרי מות משה'. וגם מטעם שאחרי סיום התורה מתחילים מיד בתחילת דברי הנביאים.

ועיין בשו"ע סימן תרסט שכתב המנהג שקורין בליל שמחת תורה כל הברכות שבתורה 'ויתן לך', 'יברכך', 'מה טובו'. והיינו כמו שנתבאר שמענין שמיני עצרת לעסוק בברכות שהקב"ה מברך את ישראל, משום שהוא המסיים והאחרון לכל המועדים.

הודעה חשובה ונחוצה

הננו להודיע כי מתכוננים אנו להוציא לאור בעז"ה לקראת יומא דהילולא קמא - ט"ז במרחשוון תש"פ

"ספר ההספדים"

את

מילי דבכי והספידא על עטרת ראשנו זצוק"ל

מאשר נאמרו ונשמעו בבתי המדרשות של קהילתנו ובהיכלי תורה שונים

לתשומת לב!

חלק מההספדים הגיעו לידינו

בקשה דחופה, מהרבנים הספדים שליט"א או גבאי בתי המדרש נא להעביר לנו את ההספדים - כדי לפרסמם בספר ההספדים אנא, לעמוד בקשר - עם הרה"ג רבי אברהם מינצברג שליט"א

0527616048

ובימי השמחה והמועדים הללו, נתדבק בתורותיו ונתנחם באמריו וביסודותיו להשריש השמחה וההילול בנו ובצאצאינו עד עולם

בברכה
הנהלת המכון

תַּכְּלִים

במכבי מקבלים את הטוב ביותר במהירים המשתלמים ביותר

רק לחברי מכבי:

הינם מקסימום 4000 ש"ח לילדים	23 לטיפול	טיפול שני משמרים
23 מכבי חוקק	אימון כשר	ללא תשלום מסגרת סל הבריאות

רק חברי מכבי חסידים מאות שקלים בענה על טיפולי שניים

יש קופות חולים ויש מכבי *4535

* המסמך נמסר לרוב מכבי ש"ל המשתתפים במסגרת הסכמי הבריאות והקופות המבטחים הבריאות.

בעזרת ה' יתברך תשרי תש"פ

התחלת ספר בראשית

לקראת התחלת ספר בראשית הננו להודיע כי ניתן להשיג את שלושת כרכי

'בן מלך - בראשית'

ניתן להשיג במשרדי המכון ואצל הנציגים בקהילות

וכן ניתן להשיגו בחנויות הספרים המובחרות ברחבי הארץ ובחו"ל

בברכת מועדים לשמחה הנהלת מכון 'כתבי בן מלך'

ושמחת בחגך והיית אך שמחה

שישו
ושמחו
בשמחת
בן מלך

בשורה טובה לקהל חברי קהילתנו וכלל תלמידי רבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

שמחים אנו לבשר לצמאים למימי תורתנו של רבינו זצ"ל
בכל אתר ואתר, על צאתו לאור עולם של הספר המיוחל בסדרת

'בן מלך - על התורה' ויקרא חלק א

מהדורת ידידנו הנכבד הר"ד יוחנן ערנטל שליט"א
תורת הקרבנות במשנתו הטהורה

הכרך יוצא בעת ממכש הדפוס
ויחולק בהפצה לציבור הרחב לקראת יום היא"צ

לקראת החג יופץ בע"ה בבתי הכנסת של קהילתנו
לעיון וללימוד

שימוחו נא בשמחת התורה

והבשורה כפולה ומכופלת
על הספר הנוסף החולך ומוכן בימים אלה לקראת ההדפסה
ליום היא"צ

במדבר חלק א

שני כתרי-תורה מבית גנוזי של רבינו זצוק"ל
נגיל ונשיש בזאת התורה - כי היא לנו עזי ואזרה
הספרים יהיו ניתנים להשיג אצל נציגי המכון בכל בתי המדרש
חברי המכון יהיו זכאים לקבלו חינם, באירוע הגדול שיתקיים
לקראת יום היארצייט הראשון

הכונו!

בברכת התורה וחג שמח
הנהלת מכון כתבי בן מלך

ושמחת בחגך והיית אך שמח

בחסות לוצקין ביטוחים

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com